

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ
2. ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄՆ ԸՍՏ ՌԻՍԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻ
3. ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԸ
4. ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
5. ՆԱԽԱԳԾԻ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ
6. ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ (ՔԱՆԴՄԱՆ) ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՆԱԽԱԳԾԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑՈՒՄ
7. ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՋԵԿՈՒՄ
8. ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
9. ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՁԵՎԱԿԵՐՊՈՒՄ (ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՄ ԱՎԱՐՏՎԱԾ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ՓԱՍՏԱԳՐՈՒՄ)
10. ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԸ ԲԱՋՄԱԿԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ԴԵՊՔՈՒՄ

Հարգելի կառուցապատող

Ձեզ է ներկայացվում Հայաստանի Հանրապետության քաղաքաշինության նախարարության կողմից մշակված «Կառուցապատողի ուղեցույցը», որը մանրամասնում է հանրապետությունում կառուցապատման գործըթացի հաջորդական քայլերը (այդ թվում՝ էլեկտրոնային քաղաքաշինական թույլտվությունների տրամադրման համակարգի կիրառմամբ) և դրանց հետ փոխկապակցված գործառույթները՝ պարունակելով հղումներ համապատասխան իրավական ակտերին:

Քաղաքաշինական օբյեկտները, ելնելով դրանց ծավալից, նշանակությունից, կարևորությունից, ինչպես նաև մարդկանց և շրջակա միջավայրի անվտանգությունից՝ ըստ ռիսկայնության աստիճանի դասակարգվել են հինգ կատեգորիաների:

Կառուցապատման ընթացակարգերի տարանջատման սկզբունքը՝ ըստ քաղաքաշինական օբյեկտի ռիսկայնության աստիճանի, հնարավոր դարձրեց հասնել կառուցապատման թույլտվությունների տրամադրման գործառույթների կրճատմանը՝ տարբերակելով դրանք ըստ կոնկրետ հարցի բարդության և աշխատատարության, միևնույն ժամանակ ապահովելով կառուցվող օբյեկտի հուսալիությունն ու անվտանգությունը:

Թույլտվությունների տրամադրման առավել հստակ և հնարավորին պարզ պայմաններ սահմանելու, ինչպես նաև առկա փոխհատուցներից ու կրկնություններից խուսափելու նպատակով՝ վերանայվել են կառուցապատման ընթացակարգի առանձին փուլերը կանոնակարգող, տարբեր տարիներին հաստատված օրենսդրական ակտերը (*մասնավորապես՝ ուժը կորցրած են ճանաչվել ՀՀ կառավարության 03.03. 2011թ. N257-Ն, 29.08.2002թ. N1473-Ն, 21.12.1998թ. N812, 06.05.2010թ. N711-Ն, 02.02.2002թ. N91, 08.05.2003թ. N626-Ն որոշումները*)՝ միավորվելով մեկ ընդհանրական ([ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշում](#)) փաստաթղթում:

Նշված սկզբունքի կիրառումն ակնկալում է քաղաքաշինության ոլորտում ներդրողների համար ձևավորել հստակ, բարենպաստ և ամբողջական իրավական միջավայր՝ իրականացվելիք գործողությունների հստակ հերթականությամբ և հնարավորիս պարզեցված պայմաններով:

Համոզված ենք, որ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված ընթացակարգերի իմացությունն այն անհրաժեշտ նախադրյալներից է, որը լավ ուղեկից կլինի կառուցապատման ծրագրեր իրականացնելու ճանապարհին:

ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄՆ ԸՍՏ ՌԻՍԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻ

Հայաստանի Հանրապետությունում շինարարության օբյեկտները, ելնելով ծավալից, նշանակությունից, կարևորությունից ու բարդությունից, ինչպես նաև մարդկանց և շրջակա միջավայրի անվտանգությունից, դասակարգվում են հետևյալ հինգ կատեգորիաների՝

I կատեգորիա՝ *ցածր ռիսկայնության աստիճանի օբյեկտների* թվին են դասվում շենքերի և շինությունների ընթացիկ նորոգման, ներքին հարդարման, տարածքների բարեկարգման և այլ փոքրածավալ շինարարական աշխատանքները, որոնք կարող են իրականացվել կառուցապատողի կողմից՝ առանց նախագծման և շինարարության թույլտվությունների.

[ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N1 հավելված, N4 հավելվածի N1 ցանկ](#)

II կատեգորիա՝ *միջին ռիսկայնության աստիճանի օբյեկտների* թվին են դասվում այն շինարարական օբյեկտները, որոնց նախագծային փաստաթղթերի փորձաքննությունը փոխարինվում է նախագծող կազմակերպության երաշխավորագրով, իսկ շինարարության որակի տեխնիկական հսկողությունը՝ շինարարական կազմակերպության երաշխավորագրով.

[ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N1 հավելված, N4 հավելվածի N2 ցանկ](#)

III կատեգորիա՝ *միջինից բարձր ռիսկայնության աստիճանի օբյեկտների* թվին են դասվում II և IV կատեգորիաների ռիսկայնության օբյեկտների միջակայքում բնութագրող ցուցանիշներ ունեցող օբյեկտները, որոնց նախագծային փաստաթղթերը ենթակա են պարզ փորձաքննության.

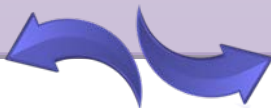
[ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N1 հավելված](#)

IV կատեգորիա՝ *բարձր ռիսկայնության աստիճանի օբյեկտների* թվին են դասվում հատուկ և կարևորագույն նշանակություն ունեցող շինարարական օբյեկտները, որոնց նախագծային փաստաթղթերը ենթակա են պետական համալիր փորձաքննության: IV կատեգորիայի դասակարգում ունեցող օբյեկտների թվում են նաև սեյսմիկ պաշտպանության բնագավառի հատուկ և կարևոր նշանակություն ունեցող օբյեկտները, որոնք սահմանում է սեյսմիկ պաշտպանության բնագավառի լիազոր մարմինը.

[ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N1 հավելված, N4 հավելվածի N3 ցանկ](#)

V կատեգորիա՝ *բարձրագույն ռիսկայնության աստիճանի օբյեկտների* թվին են դասվում հատկապես վտանգավոր և (կամ) տեխնիկապես բարդ, ինչպես նաև երկու և ավելի պետությունների շահերին առնչվող քաղաքաշինական օբյեկտները, որոնց նախագծային փաստաթղթերը ենթակա են հատուկ համալիր փորձաքննության և որոնց կառուցապատման թույլտվությունների տրամադրման պայմանները յուրաքանչյուր առանձին դեպքի համար սահմանվում են ՀՀ կառավարության որոշմամբ:

[ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N1 հավելված](#)

ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԸ

ՀՀ օրենսդրությամբ կառուցապատման գործառույթներ իրականացնելու համար անհրաժեշտ թույլտվությունների տրամադրման լիազորություններն ապակենտրոնացված են և վերապահված են տեղական ինքնակառավարման մարմիններին (այսուհետ՝ **Իրավասու մարմին**):

Ընդ որում, քաղաքաշինական փաստաթղթերի մշակումը և փորձաքննությունը, շենքերի (շինությունների) շինարարությունը, շինարարության որակի տեխնիկական հսկողությունը, ինժեներական հետազննումն ու շինությունների տեխնիկական վիճակի հետազննությունը կարող են իրականացվել [«Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենքով](#) և դրա կիրարկումն ապահովող [ՀՀ կառավարության 02.07.2009թ. N774-Ն, 02.07.2009թ. N775-Ն, 02.07.2009թ. N777-Ն, 07.04.2011թ. N510-Ն և 19.03.2015թ. N596-Ն](#) որոշումներով սահմանված կարգով:

Կառուցապատման գործընթացն իրականացվում է հետևյալ փուլերով՝

ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

(ԿԱՄ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱՀԱՏԱԿԱԳԾԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ)

Ճարտարապետաշինարարական նախագծի (այսուհետ՝ Նախագիծ) մշակման համար անհրաժեշտ է՝

- ❖ Դիմել Իրավասու մարմին՝ նախագծման թույլտվություն (կամ ճարտարապետա-հատակագծային առաջադրանք) ստանալու համար:
- ❖ Կնքել պայմանագիր լիցենզավորված նախագծային կազմակերպության հետ՝ Նախագծի մշակման նպատակով:
- ❖ Օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում և կարգով կնքել պայմանագիր լիցենզավորված կազմակերպության հետ՝ նախագծի վերաբերյալ փորձագիտական եզրակացություն ստանալու նպատակով:
- ❖ Դիմել Իրավասու մարմին՝ Նախագիծը համաձայնեցնելու և շինարարության (քանդման) թույլտվություն ստանալու համար:

ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Շինարարություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ է՝

- ❖ Կնքել պայմանագիր լիցենզավորված շինարարական կազմակերպության հետ՝ շինարարական աշխատանքների իրականացման նպատակով (բացառությամբ՝ «Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենքով շինարարության իրականացման լիցենզիա չպահանջող դեպքերի):
- ❖ Կնքել պայմանագիր լիցենզավորված մասնագիտական կազմակերպության հետ՝ շինարարության ընթացքում տեխնիկական հսկողություն իրականացնելու նպատակով (բացառությամբ՝ «Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենքով տեխնիկական հսկողության իրականացման լիցենզիա չպահանջող դեպքերի):

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱԿՏ (ԿԱՄ ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆ)

Ավարտված շինարարությունը փաստագրելու համար անհրաժեշտ է՝

- ❖ Դիմել Իրավասու մարմին՝ օբյեկտի շահագործման թույլտվությունը կամ ավարտված շինարարության շահագործման փաստագրումը ձևակերպելու համար:

ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

❖ **Նախագծման թույլտվության կամ ճարտարապետա-հարակազմային առաջադրանքի (այսուհետ՝ Առաջադրանք) սրացում**

Առաջադրանքը սահմանում է քաղաքաշինական օբյեկտի (այդ թվում՝ ոչ հիմնական) Նախագծի մշակման պարտադիր պայմանները, պահանջներն ու սահմանափակումները՝ հիմք ընդունելով համայնքի տարածական պլանավորման փաստաթղթերի պահանջները:

Առաջադրանքը ներառում է քաղաքաշինական, բնապահպանական, սանիտարահիգիենիկ, հակահրդեհային, բնակչության և սակավաշարժ խմբերի պաշտպանության ու այլ նորմատիվ պահանջներ, Նախագծի մշակման փուլերը, նախագծման տեխնիկական պայմանները, առաջադրանքի գործողության ժամկետը:

Առաջադրանքով սահմանված պայմանները հիմք են նախագծային փաստաթղթերի մշակման համար և պարտադիր են քաղաքաշինական գործունեության բոլոր մասնակիցների համար:

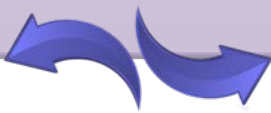
Օրենսդրությամբ նախատեսված քաղաքաշինական գործունեություն իրականացնելու համար պետական կամ համայնքային սեփականության հողամասերը՝

1. **Հրապարակային սակարկությունների միջոցով օտարելու** և կառուցապատման իրավունքով տրամադրելու դեպքում՝ Առաջադրանքի նախագիծը ՀՀ հողային օրենսգրքով սահմանված ընթացակարգերի համար նախատեսված փաստաթղթերի կազմում՝ ընդգրկվում է՝

- **աճուրդով հողամասերն օտարելու դեպքում՝** աճուրդի կազմակերպմանը վերաբերող փաստաթղթերի փաթեթում.
- **մրցույթով կառուցապատման իրավունքով տրամադրելու դեպքում՝** մրցույթի պայմաններում:

Վերը նշված դեպքերում Առաջադրանքի նախագիծը տրամադրվում է աճուրդում կամ մրցույթում հաղթած անձին՝ սահմանված կարգով կնքվող պայմանագրի հետ միասին:

2. **Ուղղակի վաճառքի եղանակով օտարելու**, ինչպես նաև ՀՀ հողային օրենսգրքով սահմանված այլ դեպքերում՝ Առաջադրանքը կցվում է հողամասը կառուցապատման նպատակով տրամադրելու մասին որոշմանը:

Առաջադրանք ստանալու համար կառուցապատողն Իրավասու մարմին է ներկայացնում հայտ ([«Կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N1-1 ձև»](#)), որին կցվում են՝

- կառուցապատվող հողամասի հատակագիծը՝ նախագծվող կամ փոփոխման ենթակա օբյեկտի առաջարկվող տեղանշմամբ, իսկ կառույցի գործառնական նշանակության փոփոխության դեպքում՝ նաև վերջինիս հատակագիծը (հատակագծերը).
- անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության կամ օգտագործողի՝ անշարժ գույքը փոփոխելու իրավունքը հաստատող փաստաթղթի պատճենը:

Իրավասու մարմինը հայտի ընդունման օրվանից 3-օրյա ժամկետում հարցում է ներկայացնում մատակարար կազմակերպություններ (եթե նախատեսվող օբյեկտի կառուցման կամ վերակառուցման, կամ գործառնական նշանակության փոփոխության հետևանքով առաջանում է օբյեկտի ինժեներական ենթակառուցվածքի նոր ծառայությունների մատուցում կամ ծառայությունների մատուցման փոփոխություն)՝ ինժեներական ենթակառուցվածքի ցանցերին միանալու տեխնիկական պայմաններն ստանալու նպատակով, հարցմանը կցելով հայտում ներկայացված փաստաթղթերը:

Մատակարար կազմակերպությունները տեխնիկական պայմաններն Իրավասու մարմնին են տրամադրում վերջինիս հարցումն ստանալու օրվանից՝

- II կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ 5- օրյա ժամկետում.
- III կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ 10-օրյա ժամկետում.
- IV կատեգորիայի օբյեկտների համար 15-օրյա ժամկետում:

Առաջադրանքը ([«Կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N1-2 ձև»](#)) **Իրավասու մարմնի կողմից կառուցապատողին է տրամադրվում** հայտի ընդունման օրվանից՝

- **մատակարար կազմակերպություններից տեխնիկական պայմաններ ստանալու անհրաժեշտության դեպքում՝**

- I կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ չի պահանջվում.
- II կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ 10-օրյա ժամկետում.
- III կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ 15-օրյա ժամկետում.
- IV կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ 20-օրյա ժամկետում:

- **մատակարար կազմակերպություններից տեխնիկական պայմաններ ստանալու անհրաժեշտության բացակայության դեպքում՝**

- I կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ չի պահանջվում.
- II կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ 5-օրյա ժամկետում.
- III կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ 10-օրյա ժամկետում.
- IV կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ 15-օրյա ժամկետում:

V կատեգորիայի օբյեկտների յուրաքանչյուր առանձին դեպքի համար՝ «Կառավարության կողմից առաջարկված ժամկետներում:

Առաջադրանքն ու դրա անբաժանելի մասը կազմող տեխնիկական պայմանները տրամադրվում են անվճար:

Առաջադրանքի գործողության ժամկետը չի կարող գերազանցել՝

II կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ մեկ տարին.

III կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ մեկուկես տարին.

IV կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ երկու տարին:

V կատեգորիայի օբյեկտների յուրաքանչյուր առանձին դեպքի համար՝ ՀՀ կառավարության կողմից առաջարկված ժամկետներում:

Առաջադրանքի գործողության ժամկետը լրանալու դեպքում՝ առաջադրանքի գործողությունը համարվում է դադարեցված, ընդ որում, կատարված ծախսերի դիսկը կրում է կառուցապատողը:

Առաջադրանք չի պահանջվում՝

1) հաստատված գոտևորման նախագիծ ունեցող տարածքներում բազմակի օգտագործման օրինակելի նախագծերով և քաղաքաշինության բնագավառի սերտիֆիկացված արտադրանքի կիրառմամբ կառուցապատում իրականացնելիս.

2) [ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N4 հավելվածի N1 ցանկով](#) սահմանված շինարարության թույլտվություն չպահանջող աշխատանքներ կատարելիս.

3) կառույցի արտաքին տեսքը, հարաչափերն ու գործառնական նշանակությունը չփոփոխող՝

II և III կատեգորիաների օբյեկտների կամ դրանց առանձին հատվածների ներքին վերակառուցումների համար,

IV կատեգորիայի բազմաբնակարան բնակելի շենքերում ներքին վերակառուցման աշխատանքների համար, եթե դրանք չեն հանգեցնում շենքի սեյսմակայունությունն ու հուսալիությունն ապահովող կառուցվածքների փոփոխությանը և չեն վատթարացնում օբյեկտների կառուցողական ու անվտանգության բնութագրերը (ցուցանիշները):

Էլեկտրոնային համակարգի միջոցով Առաջադրանքի տրամադրման ընթացակարգն իրականացվում է [ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N3 հավելվածով](#) սահմանված կարգով:

❖ **Ճարտարապետաշինարարական նախագծային փաստաթղթերի մշակում**

Ճարտարապետաշինարարական նախագծային փաստաթղթերը (այսուհետ՝ **Նախագիծ**) մշակվում են Առաջադրանքով սահմանված պահանջների ապահովմամբ:

Նախագծի մշակման համար կառուցապատողը կամ նրա կողմից լիազորված անձը կներմ է նախագծային և հետազոտական աշխատանքների կապալի պայմանագիր՝ համապատասխան գործունեություն իրականացնելու լիցենզիա ունեցող նախագծային կազմակերպության (այսուհետ՝ **Նախագծող**) հետ:

Նախագծային կապալի պայմանագրին կցվում են՝

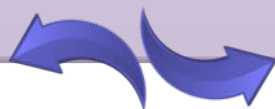
- սահմանված կարգով տրված Առաջադրանքը (բացառությամբ՝ Առաջադրանք չպահանջող դեպքերի).
- կառուցապատողի կողմից կազմված տեխնիկական բնութագիրը ([ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N4-2 և N4-3 ձևեր](#)),
- վերակառուցվող, ուժեղացվող, վերականգնվող օբյեկտների դեպքում նաև՝ դրանց տեխնիկական վիճակի մասին եզրակացությունը ([ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N274 որոշում](#)).
- ինժեներատեխնիկական հետազննությունների նյութերը:

Նախագիծը, կախված օբյեկտի ռիսկայնության աստիճանից (կատեգորիայից), կարող է մշակվել մեկ՝ «Աշխատանքային նախագիծ» կամ երկու՝ «Նախագիծ» և «Աշխատանքային փաստաթղթեր» փուլերով:

Մեկ փուլով մշակվում են II և III կատեգորիաների դասակարգում ունեցող օբյեկտների նախագծային փաստաթղթերը, իսկ **երկու փուլով՝ IV և V կատեգորիաների օբյեկտների** նախագծային փաստաթղթերը:

Նախագծի մշակման փուլերը սահմանվում են Առաջադրանքով և նախագծային կապալի պայմանագրով: Նախագծի կազմին և բովանդակությանը ներկայացվող պահանջները սահմանվում են քաղաքաշինության բնագավառի պետական լիազորված մարմնի գերատեսչական ակտով ([ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 29.11.2006թ. N273-Ն հրաման](#)):

Քաղաքաշինական փաստաթղթերի (ծրագրային և ճարտարապետաշինարարական) մշակման արժեքը հաշվարկվում է քաղաքաշինության բնագավառի պետական լիազորված մարմնի գերատեսչական ակտով ([ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 15.02.2008թ. N19-Ն հրաման](#)) սահմանված կարգին համապատասխան:

ՆԱԽԱԳԾԻ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

❖ **Փորձաքննության հիմնական նպատակն է՝ ՀՀ օրենսդրության և նորմատիվադեֆինիվական փաստաթղթերի պարտադիր պահանջներին Նախագծի համապատասխանության ապահովումը:**

Նախագծային աշխատանքների ավարտից հետո կառուցապատողը կամ նախագծային աշխատանքների պատասխանատու կապալառուն Նախագիծը ներկայացնում է համապատասխան լիցենզիա ունեցող անձին՝ փորձաքննության ([ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N2 հավելված](#)):

Փորձաքննությունն անցկացվում է կառուցապատողի (պատվիրատուի) և փորձագիտական մարմնի միջև կնքված պայմանագրի հիման վրա:

➤ **Փորձաքննություն չի պահանջվում՝**

I կատեգորիայի օբյեկտների Նախագծերի համար,

II կատեգորիայի օբյեկտների Նախագծերի համար, որոնց փորձաքննությունը կարող է փոխարինվել Նախագիծը թողարկող աշխատանքների պատասխանատու կապալառուի գրավոր երաշխավորագրով, եթե նման պայման նախատեսված է կապալի պայմանագրով:

[ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N4 հավելվածի N1 և 2 ցանկեր](#)

➤ **Փորձաքննություն պահանջվում է՝**

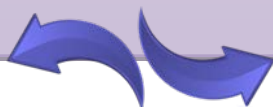
III կատեգորիայի օբյեկտների Նախագծերի համար՝ **պարզ փորձաքննություն** (օբյեկտի ճարտարապետաշինարարական և արտաքին ու ներքին ինժեներական համակարգերի հուսալիության, կայունության, անվտանգության մասով)։

IV կատեգորիայի օբյեկտների Նախագծերի համար՝ **համալիր փորձաքննություն** (ներառյալ՝ օրենքով սահմանված պետական լիազորված մարմինների, այդ թվում՝ շրջակա միջավայրի, պատմության և մշակույթի հուշարձանների պահպանության, արտակարգ իրավիճակների, կապի համակարգերի, տրանսպորտային, էներգետիկ ու ինժեներական այլ պահանջների ապահովման մասով)։

V կատեգորիայի օբյեկտների Նախագծերի համար՝ **հարուկ համալիր փորձաքննություն** (յուրաքանչյուր առանձին դեպքում տվյալ օբյեկտի փորձաքննությունն անցկացնում է ՀՀ կառավարության որոշմամբ ստեղծված ժամանակավոր փորձաքննական հանձնաժողովը, եթե միջազգային պայմանագրով այլ բան նախատեսված չէ):

Փորձաքննության ծառայությունների արժեքը և փորձաքննության անցկացման ժամկետները սահմանվում են պատվիրատուի և փորձաքննություն իրականացնողի փոխադարձ պայմանագրով:

Պերական պարզաբանության իրականացվող օբյեկտների Նախագծերի պարտադիր քաղաքաշինական փորձաքննության համար անհրաժեշտ ծախսերը հաշվարկվում են քաղաքաշինության բնագավառի պետական լիազորված մարմնի գերատեսչական ակտով ([ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 16.07.2008թ. N41-Ն հրաման](#)):

ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ (ՔԱՆԴՄԱՆ) ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՈՒՆ ԵՎ ՆԱԽԱԳԾԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑՈՒՄ

❖ Շինարարության թույլտվությունը փաստաթուղթ է, որը հաստատում է կառուցապարտողի՝ ինչպես նոր կառուցապարման նպատակով տրամադրված հողամասում, այնպես էլ գոյություն ունեցող շենքերում և շինություններում որոշակի շինարարական գործունեություն իրականացնելու իրավունքը:

Առանց շինարարության թույլտվության կարող են կատարվել միայն [«Կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N4 հավելվածի N1 ցանկով](#) սահմանված I կատեգորիայի դասակարգում ունեցող օբյեկտների շինարարական աշխատանքները:

Կառուցապարտողը (պատվիրատուն) համաձայնեցման և միաժամանակ շինարարության (քանդման) թույլտվություն ստանալու համար դիմում է ([«Կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N2-1 և N2-2 ձևեր](#)) Իրավասու մարմնին, կցելով՝

- Նախագիծը (երկու օրինակից),
- փորձաքննության դրական եզրակացությունը (կամ օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում՝ Նախագիծը թողարկող կապալառուի երաշխավորագիրը),
- օրենքով սահմանված տեղական տուրքը վճարելու մասին անդորրագիրը:

Նախագիծը չի համաձայնեցվում և շինարարության թույլտվությունը մերժվում է (գրավոր իրազեկելով մերժման հիմքերի մասին) եթե՝

- Նախագիծը չի համապատասխանում Առաջադրանքով սահմանված պայմաններին,
- կառուցապատողի դիմումին կցված փաստաթղթերը պարունակում են ոչ հավաստի (ոչ լիարժեք) տեղեկություններ,
- չի ներկայացվել օրենքով սահմանված տեղական տուրքի վճարման անդորրագիրը,
- դիմումը ներկայացվել է Առաջադրանքի գործողության ժամկետը լրանալուց հետո:

Իրավասու մարմինը համաձայնեցնում է Նախագիծը և միաժամանակ տալիս է շինարարության (քանդման) թույլտվությունը ([«Կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N2-3 և N2-4 ձևեր](#)) կառուցապատողի դիմումն ստանալու օրվանից՝

- II կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ 5-օրյա ժամկետում,
- III կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ 10-օրյա ժամկետում,
- IV կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ 15-օրյա ժամկետում,
- V կատեգորիայի օբյեկտների համար՝ «Կառավարության կողմից առաջարկված ժամկետներում:

Նախագիծը երկու փուլով («Նախագիծ» և «Աշխատանքային փաստաթղթեր») մշակելու դեպքում համաձայնեցվող փուլ է համարվում «Նախագիծ» փուլը, որի հիման վրա Իրավասու մարմնի կողմից տրվում է շինարարության թույլտվություն՝ աշխատանքների իրականացման հաջորդականության վերաբերյալ համապատասխան նշումով:

Նախագծի վերաբերյալ հասարակայնության իրազեկման անհրաժեշտության դեպքում Նախագծի համաձայնեցման ժամկետները հաշվարկվում են իրազեկման համար նախատեսված 15-օրյա հաշվառմամբ:

Շինարարության թույլտվության հետ միասին կառուցապատողին է տրվում շինարարության վարման մատյանը՝ դրոշմակնքված Իրավասու մարմնի կողմից:

Շինարարության թույլտվությամբ սահմանվում է շինարարության ավարտի ժամկետ՝

- **նոր կառուցվող շենքերի, շինությունների համար՝** ըստ հայցվող ժամկետի, բայց ոչ ավելի Նախագծով նախատեսված ժամկետների 1.5-ապատիկից.
- **բազմաբնակարան կամ ստորաբաժանված շենքերի համար՝** շինարարության թույլտվությամբ՝ կառուցապատողի հայեցողությամբ սահմանվում է նաև շահագործման թույլտվության ձևակերպման ժամկետը.
- **գոյություն ունեցող շենքերի և շինությունների վերակառուցման (ներառյալ՝ քանդման), վերականգնման, ուժեղացման և բարեկարգման աշխատանքների համար՝** Նախագծով տվյալ օբյեկտի շինարարության (քանդման կամ ապամոնտաժման) տևողության նորմերով հաշվարկված ժամկետով:

Եթե նոր կառուցվող օբյեկտների շինարարությունը հնարավոր չէ առանց տվյալ հողամասում գտնվող շենքի (շինության) քանդման, ապա շինարարության թույլտվությունը՝ համապատասխան նշումով, նաև քանդման (կամ ապամոնտաժման) թույլտվություն է:

Շինարարական աշխատանքներ չսկսելու դեպքում՝ Իրավասու մարմնի նախաձեռնությամբ, շինարարության թույլտվությունն ուժը կորցրած է ճանաչվում:

Շինարարության թույլտվության և քանդման թույլտվության համար օրենքով սահմանված տուրքերը վճարվում են միաժամանակ:

Տեղական փուլի չափը սահմանվում է օրենքով և համայնքի ավագանու որոշմամբ:

[«Երևան քաղաքում փեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենք](#)
[«Տեղական փուլերի և վճարների մասին» ՀՀ օրենք](#)
[Երևան քաղաքի ավագանու որոշումներ](#)

Եթե օբյեկտի քանդումը չի նախատեսում նոր օբյեկտի կառուցում և հաջորդող աշխատանքների իրականացման համար չի պահանջվում շինարարության թույլտվություն, կամ կառուցապատվող հողամասի ինժեներական հետազննումներն անհնարին են՝ առանց քանդման աշխատանքների, ապա կառուցապատողը քանդման թույլտվություն ստանալու համար Իրավասու մարմին է ներկայացնում դիմում ([ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշում, N5 հավելվածի N2-2 ձև](#)): Կառուցապատողը պարտավոր է օրենքով սահմանված կարգով վճարել քանդման թույլտվության համար օրենքով սահմանված տուրքը և քանդումն իրականացնել սահմանված կարգով համաձայնեցված Նախագծին համապատասխան:

Քանդման (ապամոնտաժման) թույլտվությունն Իրավասու մարմնի կողմից տրամադրվում կամ մերժվում է քանդման թույլտվություն ստանալու համար կառուցապատողի դիմումն ստանալու օրվանից՝

- II կատեգորիայի** օբյեկտների համար՝ 5-օրյա ժամկետում,
- III կատեգորիայի** օբյեկտների համար՝ 10-օրյա ժամկետում,
- IV կատեգորիայի** օբյեկտների համար՝ 15-օրյա ժամկետում:

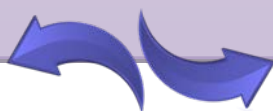
Քանդման (ապամոնտաժման) թույլտվությունների տրամադրման ընթացակարգն իրականացվում է՝ քանդման ենթակա օբյեկտի ռիսկայնության աստիճանի (կատեգորիայի) համար [ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N1 հավելվածով](#) սահմանված պահանջներին համապատասխան:

Իրավասու մարմինը 3-օրյա ժամկետում շինարարության (քանդման կամ ապամոնտաժման) թույլտվության պատճենները ներկայացնում է քաղաքաշինական պետական տեսչություն և ՀՀ ֆինանսների նախարարության համապատասխան հարկային (տարածքային) տեսչություն: Իրավասու մարմինը տրամադրած թույլտվության մասին նույն ժամկետում իրազեկում է նաև ՀՀ համապատասխան մարզպետներին (բացառությամբ Երևան քաղաքի):

Շինարարության (քանդման) թույլտվության տրամադրման օրվանից շինարարության տևողության ժամանակահատվածի կեսը (սակայն ոչ պակաս, քան մեկուկես տարին) լրանալու ժամկետում **շինարարական աշխատանքներ չսկսելու դեպքում՝** կառուցապատողը դիմում է Իրավասու մարմին՝ կառուցապատման և տեխնիկական պայմանների հնարավոր փոփոխությունների մասին լրացուցիչ տվյալներ ստանալու, դրանց փոփոխման արդյունքում լրամշակված Նախագիծը սահմանված կարգով համաձայնեցնելու և նոր թույլտվություն ստանալու համար:

Էլեկտրոնային համակարգի միջոցով շինարարության (քանդման) թույլտվության տրամադրման ընթացակարգն իրականացվում է [ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N3 հավելվածով](#) սահմանված կարգով:

(ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշում, N1, N3, N4, N5 հավելվածներ)

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԶԵԿՈՒՄ

❖ Իրավասու մարմինը՝ օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում իրազեկում է հասարակայնությանը ՀՀ համայնքներում և վարչական տարածքներում կենսագործունեության միջավայրի ծրագրավորվող փոփոխությունների մասին:

Իրազեկումն իրականացվում է՝

- զանգվածային լրատվության (այդ թվում՝ էլեկտրոնային) միջոցներով (տեղական և հանրապետական ռադիո, հեռուստատեսություն, լրագիր).
- ծրագրերի և նախագծերի ցուցադրման միջոցառումներով, հրապարակումներով, տեղական ինքնակառավարման մարմինների ինտերնետային կայքերում տեղադրմամբ.
- հասարակական քննարկումներով:

Քաղաքաշինական ծրագրերի ու նախագծերի հրապարակման և ցուցադրման ժամկետը սահմանվում է 15 օր:

Եթե նախագծվող տարածքի համար առկա է հասարակության իրազեկման ընթացակարգերը սահմանված կարգով անցած և հաստատված գոտիավորման նախագիծ, ապա **II և III կատեգորիայի** դասակարգում ունեցող օբյեկտների համար հասարակության լրացուցիչ իրազեկում չի պահանջվում:

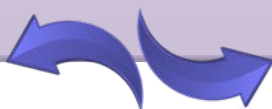
IV և V կատեգորիայի դասակարգում ունեցող և բնապահպանական փորձաքննության ենթակա քաղաքաշինական օբյեկտների ճարտարապետաշինարարական նախագծերի մասին հասարակայնության իրազեկումը կատարվում է բնապահպանական փորձաքննության անցկացման համար օրենքով և այլ իրավական ակտերով սահմանված ընթացակարգերի շրջանակներում:

Մնացած դեպքերում իրավասու մարմինն իր համաձայնեցմանը ներկայացված քաղաքաշինական ծրագրերը և նախագծերն ստանալուց հետո 3-օրյա ժամկետում պարտավոր է դրանց մասին իրազեկել հասարակայնությանը, նշելով վերոհիշյալ փաստաթղթերին ծանոթանալու պայմանները՝ հրապարակման, ցուցադրման և հասարակական քննարկման տեղն ու ժամանակը:

Իրավասու մարմինը հասարակայնության ներկայացուցիչների (դիտողությունների և առաջարկությունների հեղինակների) մասնակցությամբ դիտողություններ ու առաջարկությունների ուսումնասիրությունից և վերլուծությունից հետո 3-օրյա ժամկետում ընդունում է համապատասխան որոշում՝ քաղաքաշինական ծրագիրը (կամ Նախագիծը) համաձայնեցնելու, լրամշակման համար վերադարձնելու կամ մերժելու մասին:

Բոլոր դեպքերում կառուցապատողը պարտավոր է մինչև շինարարություն սկսելը, ինչպես նաև շինարարության ընթացքում համաձայնության գալ կառուցապատման հեղինակներով վնասներ կրող սուբյեկտների հետ՝ հասցվելիք վնասների փոխհատուցման վերաբերյալ:

[ՀՀ կառավարության 28.10.1998թ. N660 որոշում](#)

ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

❖ Շինարարական աշխատանքների իրականացում

Քաղաքաշինական օբյեկտի շինարարությունն իրականացվում է կառուցապատողի և լիցենզավորված շինարարական կազմակերպության միջև կնքվող պայմանագրի հիման վրա, բացառությամբ՝ «[Լիցենզավորման մասին](#)» ՀՀ օրենքով տեխնիկական հսկողության և շինարարության իրականացման լիցենզիա չպահանջող դեպքերի:

Շինարարության (քանդման) թույլտվության հիման վրա ցանկացած շինարարական և զուգահեռ աշխատանք կարող է իրականացվել բացառապես համաձայնեցված ու հաստատված Նախագծին, նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի պահանջներին և ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխան:

Կառուցապատողը շինարարական (քանդման) աշխատանքներն սկսելուց առնվազն 3 օր առաջ ծանուցում է Իրավասու մարմնին, որը 3-օրյա ժամկետում դրա մասին իրազեկում է քաղաքաշինական պետական տեսչությանը՝ կցելով կառուցապատողի կողմից ներկայացրած տեղեկանքի ([ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N2-5 ձև](#)) պատճենը, իսկ շինարարության թույլտվության և (կամ) [N2-5 ձևում](#) նշված տեղեկանքի տվյալների փոփոխման մասին՝ 5-օրյա ժամկետում:

Կառուցման փուլում հողամասի (հողամասի բաժնեմասի) և կառուցվող շենքի (շինության) նկատմամբ սահմանված կառուցապատողի իրավունքներն ու պարտականությունները լրիվ կամ առանձին գույքային միավորների մասով այլ անձի փոխանցումը [«Գույքի նկատմամբ իրավունքների պեղական գրանցման մասին» ՀՀ օրենքով](#) պետական գրանցման դեպքում՝ շինարարության (քանդման) թույլտվությունը և դրանով սահմանված պայմանները պահպանվում են լրիվ ծավալով նոր կառուցապատողի (համակառուցապատողի) համար:

Կառուցապատողի իրավունքներն ու պարտականությունները լրիվ ծավալով ձեռք բերած նոր կառուցապատողի համար շինարարության թույլտվությամբ սահմանված ժամկետները ենթակա են երկարաձգման՝ ըստ օբյեկտի մնացորդային աշխատանքների իրականացման համար շինարարության նորմերով հաշվարկվող ժամկետների:

Շինարարության թույլտվությամբ սահմանված ժամկետներում կառուցապատումը (բացառությամբ գյուղական բնակավայրերում իրականացվող կառուցապատման և անհատական բնակելի տների) **չավարտելու դեպքում**՝ Իրավասու մարմինը կառուցապատողին գրավոր նախազգուշացնում է շինարարության թույլտվությամբ սահմանված ժամկետը երկարաձգելու և այդ ժամկետում կառուցապատումն ավարտելու կամ սեփականության իրավունքով իրեն պատկանող քաղաքաշինական գործունեության օբյեկտն օտարելու մասին:

Եթե կառուցապատողը նախազգուշացումն ստանալուց հետո մեկամսյա ժամկետում չի դիմում Իրավասու մարմնին՝ շինարարության ժամկետը երկարաձգելու մասին հայտով, կամ շինարարության թույլտվությամբ սահմանված նոր ժամկետում չի ավարտում կառուցապատումը, կամ չի օտարում սեփականության իրավունքով իրեն պատկանող օբյեկտը, ապա Իրավասու մարմնին օրենսդրությամբ սահմանված կարգով նրան կրկին ենթարկում է վարչական պատասխանատվության և դիմում դատարան՝ տվյալ օբյեկտը վաճառելու հայցով՝ դատարանի սահմանած կարգով և գնով (*բայց ոչ պակաս, քան օբյեկտի կադաստրային արժեքի 75 տոկոսի չափով*):

Շինարարական աշխատանքներ չսկսելու դեպքում՝ Իրավասու մարմնի նախաձեռնությամբ, շինարարության թույլտվությունն ուժը կորցրած է ճանաչվում՝ դրա մասին պատշաճ կարգով ծանուցելով կառուցապատողին և ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեին՝ կառուցվող շինության նկատմամբ կառուցապատողի գրանցված իրավունքների դադարեցում գրանցելու համար:

Շենքերի (շինությունների) շինարարական աշխատանքների արժեքի հաշվարկն իրականացվում է քաղաքաշինության բնագավառի պետական լիազորված մարմնի գերատեսչական ակտով ([ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 16.07.2008թ. N41-Ն հրաման](#)):

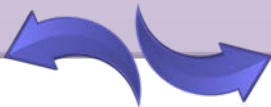
❖ Շինարարության օբյեկտի տեխնիկական հսկողություն

Քաղաքաշինական օբյեկտի շինարարության որակի նկատմամբ տեխնիկական հսկողությունը և ինժեներական հետազննումն իրականացվում են ամբողջ շինարարության ընթացքում, կառուցապատողի և համապատասխան գործունեություն իրականացնելու լիցենզիա ունեցող մասնագիտական կազմակերպության հետ կնքվող պայմանագրի հիման վրա:

II կատեգորիայի դասակարգում ունեցող օբյեկտների շինարարության որակի նկատմամբ տեխնիկական հսկողությունը կարող է փոխարինվել լիցենզավորված շինարարական կազմակերպության երաշխավորագրով՝ ՀՀ կառավարության [ՀՀ կառավարության 02.07.2009թ. N775-Ն](#) և [02.07.2009թ. N777-Ն](#) որոշումներով սահմանված պահանջների ապահովման պայմանով:

Քաղաքաշինական գործունեության տեսչական պետական վերահսկողությունն իրականացվում է ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության աշխատակազմի քաղաքաշինական պետական տեսչության կողմից՝ ռիսկի վրա հիմնված ստուգումների միջոցով՝ օրենքով և [ՀՀ կառավարության 16.01.2014թ. N55-Ն որոշմամբ](#) սահմանված կարգով:

*«Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենք
ՀՀ կառավարության 02.07.2009թ. N774-Ն որոշում*

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՁԵՎԱԿԵՐՊՈՒՄ (ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՄ ԱՎԱՐՏՎԱԾ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ՓԱՍՏԱԳՐՈՒՄ)

Օբյեկտի շինարարական աշխատանքների իրականացման ավարտը և շահագործման ընդունումը փաստագրվում են ավարտական ակտով (շահագործման թույլտվությամբ) ([ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N3-1 ձև](#))՝ շինարարության թույլտվություն պահանջող բոլոր շինարարական-մոնտաժային աշխատանքներն իրականացվելուց և պատասխանատու շինարարական կազմակերպության կողմից այն կառուցապատողին հանձնելուց ու կառուցապատողի կողմից ընդունվելուց հետո:

Ավարտական ակտը՝ հիմք է ավարտված օբյեկտի և դրա կազմում առանձնացված միավորների նկարմամբ իրավունքների գրանցման համար:

Ավարտական ակտը (շահագործման թույլտվությունը) տալիս է համայնքի ղեկավարը:

V կարեգործիայի դասակարգում ունեցող օբյեկտների շինարարական կապալի պայմանագրով կատարված աշխատանքի արդյունքն ընդունվում է ՀՀ կառավարության որոշմամբ ստեղծված ընդունող հանձնաժողովի կողմից:

Ավարտված օբյեկտի համապատասխանությունը Նախագծին և նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի պահանջներին հավաստվում է **ընդունող հանձնաժողովի ակտով ([ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N3-2-1 ձև](#))** և հիմնավորվում **կատարողական փաստաթղթերով** կամ օբյեկտի տեխնիկական վիճակի մասին դրական եզրակացություններով:

Կատարողական փաստաթղթերի կազմը և ձևերը սահմանվում են քաղաքաշինության բնագավառի պետական լիազորված մարմնի գերատեսչական ակտով:

Կատարողական փաստաթղթերի փաթեթը կազմում է կապալառուն՝ տեխնիկական հսկողություն կամ պայմանագրով նախատեսված դեպքերում՝ հեղինակային հսկողություն իրականացնող անձանց մասնակցությամբ:

Եթե տեխնիկական հսկողությունը փոխարինվել է շինարարական աշխատանքներ իրականացնող կապալառու կազմակերպության երաշխավորագրով, ապա տեխնիկական հսկողությանը վերապահված գործառույթներն իրականացնում է կապալառու կազմակերպությունը:

Ընդունող հանձնաժողովը ձևավորում և ղեկավարում է կառուցապատողը, բացառությամբ՝ **V կատեգորիայի** ռիսկայնության օբյեկտների, որոնց ընդունող հանձնաժողովի կազմը ձևավորվում է ՀՀ կառավարության որոշմամբ:

Հանձնաժողովի աշխատանքն իրականացվում է կառուցապատողի հաշվին:

Ընդունող հանձնաժողովի կազմում ներգրավվում են կառուցապատողի, կապալառուի, տեխնիկական հսկողություն և օրենքով կամ պայմանագրով նախատեսված դեպքերում՝ հեղինակային հսկողություն իրականացնող անձինք, քաղաքաշինական պետական տեսչության համապատասխան տարածքային բաժնի, մատակարար կազմակերպությունների, ինչպես նաև օրենքով համապատասխան վերահսկողական իրավասություններով օժտված այլ շահագրգիռ պետական մարմինների և Իրավասու մարմնի ներկայացուցիչները:

ՀՀ օրենսդրությամբ **IV և V կատեգորիայների** ռիսկայնության օբյեկտների դեպքում հանձնաժողովի կազմում ներգրավվում են նաև ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարության և ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության համապատասխան բնագավառի մասնագետներ:

ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների հաշվին կառուցվող շինարարական օբյեկտներն ընդունող հանձնաժողովների կազմում լրացուցիչ ընդգրկվում են նաև՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության (գնումների բազային միավորի 250-ապատիկը գերազանցող դեպքերում) և համապատասխան մարզպետարանի ներկայացուցիչները:

Կառուցապատողը կապալառուի կողմից, իսկ ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների հաշվին կամ դրանց ներգրավմամբ ծրագիրն իրականացնող պետական հիմնարկից, շինարարության ավարտի մասին հաղորդումն ստանալուց հետո (մինչև ընդունող հանձնաժողովի աշխատանքներն սկսելը) դիմում է շահագրգիռ պետական մարմիններին և Իրավասու մարմնին՝ հանձնաժողովի աշխատանքներում ներգրավվելու առաջարկությամբ և 5-օրյա ժամկետում ստանում է համապատասխան ներկայացուցչի թեկնածությունը:

Ընդունող հանձնաժողովի ակտը պետք է ստորագրված ու կնքված (եթե առկա է կնիք) լինի հանձնաժողովի բոլոր անդամների կողմից: Ընդունող հանձնաժողովի անդամն ակտը չստորագրելու դեպքում հանձնաժողովի նախագահին է տրամադրում իր իրավասության սահմաններում արված դիտողությունները (թերությունները): Նշված թերությունները շինարարական կապալի պայմանագրով սահմանված ժամկետում չվերացվելու դեպքում՝ օբյեկտը հանձնաժողովի կողմից համարվում է չընդունված:

Տարածքային բաժինը և շահագրգիռ մարմինները ՀՀ օրենսդրությամբ իրենց վերապահված իրավասության սահմաններում **տալիս են եզրակացություն՝** ստորագրելով ընդունող հանձնաժողովի ակտը դիմումն ստանալու օրվանից՝

II և III կատեգորիաների օբյեկտների համար՝ 3-օրյա ժամկետում.

IV և V կատեգորիաների օբյեկտների համար՝ 5-օրյա ժամկետում:

Ստացված եզրակացությունները հիմք են մատակարար կազմակերպությունների կողմից համապատասխան ծառայությունների մատուցման պայմանագրեր կնքելու համար:

Մատակարար կազմակերպությունների կողմից ընդունող հանձնաժողովի ակտի ստորագրումը հիմք է այդ կազմակերպությունների կողմից համապատասխան ծառայությունների մատուցման պայմանագիր կնքելու համար:

Կառուցապատողի ցանկությամբ շինարարական համալիրի կազմում ընդգրկված առանձին շենքերի և շինությունների ավարտի ընդունումը կարող է ձևակերպվել ըստ դրանց շինարարության ավարտի: Ձմռան ամիսներին ձևակերպվող ավարտական ակտով (շահագործման թույլտվությամբ) կարող է նախատեսվել շինարարության թույլտվություն չպահանջող բարեկարգման աշխատանքները մոտակա գարնանային-ամառային ամիսներին իրականացնելու վերաբերյալ պայման:

Ավարտված շինարարության շահագործումը փաստագրելու նպատակով կառուցապատողն ընդունող հանձնաժողովի ակտն ստորագրվելուց հետո 10-օրյա ժամկետում դիմում է ([ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N3-3-1 ձև](#)) Իրավասու մարմին, դիմումին կից ներկայացնելով՝

- ընդունող հանձնաժողովի ակտը,
- կատարողական փաստաթղթերի ցանկը կամ շինությունը շահագործման ենթակա լինելու վերաբերյալ համապատասխան տեխնիկական հետազննության դրական եզրակացությունը,
- ավարտական ակտի և շահագործման թույլտվության տրամադրման համար [«Տեղական տնօրենների և վճարների մասին» ՀՀ օրենքով](#) սահմանված կարգով վճարների մուծումը հավաստող անդորրագրերը:

Իրավասու մարմինը ներկայացված փաստաթղթերի հիման վրա **տրամադրում է ավարտական ակտը (շահագործման թույլտվությունը)**՝ դիմումն ստանալու օրվանից՝

II և III կատեգորիաների օբյեկտների համար՝ 3-օրյա ժամկետում:

IV և V կատեգորիաների օբյեկտների համար՝ 5-օրյա ժամկետում:

Ավարտական ակտի և շահագործման թույլտվության տրամադրման համար նախատեսված տուրքի չափը սահմանվում է օրենքով և համայնքի ավագանու որոշմամբ:

[«Տեղական տնօրենների և վճարների մասին» ՀՀ օրենք](#)
[«Երևան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենք](#)
[Երևան քաղաքի ավագանու որոշումներ](#)

Էլեկտրոնային համակարգի միջոցով ավարտական ակտի և շահագործման թույլտվության տրամադրման ընթացակարգն իրականացվում է [ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N1 և N3 հավելվածներով](#) սահմանված կարգով:

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ՈՒ ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԱԿԵՐՊՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

❖ Բազմաբնակարան (կամ ստորաբաժանված) շենքերի Ավարտական ակտի ձևակերպումը

Կառուցվող (այդ թվում՝ վերակառուցվող, վերականգնվող, ուժեղացվող, արդիականացվող, ընդլայնվող) բազմաբնակարան (կամ ստորաբաժանված) շենքերի շինարարական աշխատանքների ավարտը՝ կառուցապատողի հայեցողությամբ, փաստագրվում է **ավարտական ակտով** ([«Հ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N3-2 ձև»](#))՝ հաստատված Նախագծով նախատեսված՝ շինարարության թույլտվություն պահանջող բոլոր շինարարական-մոնտաժային աշխատանքներն իրականացվելուց և կապալառուի կողմից ավարտված շինարարական օբյեկտը կառուցապատողին հանձնվելուց ու կառուցապատողի կողմից այն ընդունվելուց հետո:

Բազմաբնակարան (կամ ստորաբաժանված) շենքի ավարտական ակտի ձևակերպման գործընթացն իրականացվում է [«Հ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N1 հավելվածով](#) սահմանված պահանջներին համապատասխան:

Համայնքի տարածքում ավարտական ակտը (շահագործման թույլտվությունը) տալիս է համայնքի ղեկավարը:

Բազմաբնակարան (կամ ստորաբաժանված) շենքի շինարարական աշխատանքների ավարտն ընդունող հանձնաժողովը ձևավորում և ղեկավարում է կառուցապատողը ([«Հ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N3-2-2 ձև»](#)):

Այն դեպքում, երբ բազմաբնակարան շենքը չունի կառուցման ավարտի գրանցում և որի ստորաբաժանված միավորներն առանձին վկայականներով գրանցված են որպես 100%-ից ցածր ավարտվածություն ունեցող անավարտ շինություններ՝ կառուցապատողին վերապահված ավարտական ակտի ձևակերպման գործընթացն իրականացնում է օբյեկտի սեփականատերերի կողմից ընտրված կազմակերպությունը կամ համայնքի ղեկավարի կողմից վերապահված՝ համայնքում այլ բազմաբնակարան շենքի կառավարման մարմինը՝ սեփականատերերի ծախսերով:

Անկախ բազմաբնակարան (կամ ստորաբաժանված) շենքի ռիսկայնության աստիճանից՝ **ընդունող հանձնաժողովի կազմում ներգրավվում են** կառուցապատողի, կապալառուի, տեխնիկական հսկողություն և օրենքով կամ պայմանագրով նախատեսված դեպքերում՝ հեղինակային հսկողություն իրականացնող անձինք, քաղաքաշինական պետական տեսչության համապատասխան տարածքային բաժնի, «Հ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարության ու «Հ արտակարգ իրավիճակների նախարարության համապատասխան բնագավառի մասնագետների, ինչպես նաև օրենքով համապատասխան վերահսկողական իրավասություններով օժտված այլ շահագրգիռ պետական մարմինների և Իրավասու մարմնի ներկայացուցիչները:

Տարածքային բաժինը և շահագրգիռ մարմինները տալիս են եզրակացություն՝ ստորագրելով ընդունող հանձնաժողովի ակտը՝ դիմումն ստանալու օրվանից 10-օրյա ժամկետում:

Օբյեկտի ավարտական ակտը ձևակերպելու նպատակով կառուցապատողն ընդունող հանձնաժողովի ակտն ստորագրվելուց հետո 10-օրյա ժամկետում՝ համաձայն [«Կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N3-3-2 ձևի»](#) դիմում է Իրավասու մարմնին՝ շենքի ավարտական ակտի ձևակերպման համար:

Դիմումին կից ներկայացվում են՝

- ընդունող հանձնաժողովի ակտը.
- կատարողական փաստաթղթերի ցանկը կամ շինությունը շահագործման ենթակա լինելու վերաբերյալ համապատասխան տեխնիկական հետազննության դրական եզրակացությունը.
- ավարտական ակտի տրամադրման համար վճարի մուծումը հավաստող անդորրագիրը:

Իրավասու մարմինը ներկայացված փաստաթղթերի հիման վրա տրամադրում է ավարտական ակտը՝ դիմումն ստանալու օրվանից 5-օրյա ժամկետում:

Էլեկտրոնային համակարգի միջոցով բազմաբնակարան (կամ ստորաբաժանված) շենքի ավարտական ակտի տրամադրման ընթացակարգն իրականացվում է [«Կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N 1 և N3 հավելվածներով»](#) սահմանված կարգով:

❖ Բազմաբնակարան (կամ ստորաբաժանված) շենքերի շահագործման թույլտվության տրամադրումը

Բազմաբնակարան (կամ ստորաբաժանված) շենքի շինարարության շահագործման փաստագրումը ձևակերպվում է շահագործման թույլտվությամբ ([«Կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N3-3 ձև»](#))՝ օբյեկտի Նախագծով նախատեսված ինժեներական ենթակառուցվածքների, ինժեներատեխնոլոգիական սարքավորումների մոնտաժման ու գործարկման աշխատանքները, շենքի ներսում գտնվող ընդհանուր օգտագործման տարածքների ներքին հարդարումը, տարածքի կանաչապատումը և բարեկարգումն ավարտված լինելուց հետո:

Ընդ որում, կառուցապատողի ցանկությամբ շինարարական համալիրի կազմում ընդգրկված յուրաքանչյուր առանձին բազմաբնակարան (կամ ստորաբաժանված) շենքի համար՝ շահագործման թույլտվությունը կարող է ձևակերպվել ըստ դրա համապատասխան աշխատանքների ավարտի:

Ավարտված շինարարական օբյեկտի՝ Նախագծին և նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի պարտադիր պահանջներին համապատասխանությունը հավաստվում է մատակարար կազմակերպությունների, ինչպես նաև ինժեներատեխնոլոգիական սարքավորումների մոնտաժման և գործարկման աշխատանքների փորձարկումն իրականացրած կազմակերպությունների դրական եզրակացություններով:

Ընդ որում, մատակարար կազմակերպություններին վերաբերող՝ սույն կարգով սահմանված դրույթները գործում են օրենքով այդ կազմակերպություններին վերապահված իրավասությունների սահմաններում:

Մատակարար կազմակերպությունները պարտավոր են կառուցապատողի դիմումն ստանալուց հետո 15-օրյա ժամկետում տրամադրել համապատասխան մասնագիտական եզրակացություններ՝ ինժեներական ենթակառուցվածքների՝ մոնտաժված և գործարկված լինելու մասին:

Մատակարար կազմակերպությունների կողմից դրական եզրակացություններ պրամադրելը հիմք է այդ կազմակերպությունների կողմից համապատասխան ծառայությունների մատուցման պայմանագրեր կնքելու համար:

Եզրակացությունների և համապատասխան փորձարկումների փաթեթները կազմում է կառուցապատողը:

Այն բազմաբնակարան (կամ ստորաբաժանված) շենքերը, որոնց կազմում ներառված բնակարանները կամ ոչ բնակելի տարածքներն առանձին վկայականներով գրանցված են որպես սեփականության իրավունքի օբյեկտներ, շահագործման թույլտվության ստացման համար նախատեսված կառուցապատողի գործառույթները, կարող է իրականացնել նաև սեփականատերերի կողմից ընտրված կազմակերպությունը (կամ շենքի կառավարման մարմինը)՝ սեփականատերերի ծախսերով:

Շենքի բնակարանների կամ ոչ բնակելի տարածքների ներքին հարդարման շինարարական աշխատանքների ոչ լրիվ իրականացումը շահագործման թույլտվության պրամադրման մերժման հիմք չէ:

Ընդ որում, ընդհանուր օգտագործման տարածքների ներքին հարդարման, կանաչապատման աշխատանքները, փոստային բաժանորդային պահարանների տեղադրումն ու ինժեներատեխնոլոգիական սարքավորումների մոնտաժման և գործարկման աշխատանքները պետք է պարտադիր իրականացված լինեն ամբողջությամբ:

Բազմաբնակարան (կամ ստորաբաժանված շենքի) ավարտված շինարարության շահագործումը փաստագրելու նպատակով կառուցապատողը դիմում է Իրավասու մարմնին ([ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N3-3-3 ձև](#)):

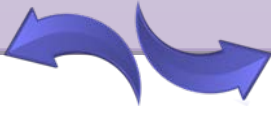
Դիմումին կից ներկայացվում են՝

- մատակարար կազմակերպությունների մասնագիտական դրական եզրակացությունները.
- ինժեներատեխնոլոգիական սարքավորումների մոնտաժման և գործարկման աշխատանքների փորձարկումն իրականացրած կազմակերպությունների դրական եզրակացությունները.
- կառուցապատողի կամ նրա իրավահաջորդի, գրավոր հայտարարությունը շինարարական օբյեկտը շահագործման պատրաստ լինելու վերաբերյալ.
- շահագործման թույլտվության ձևակերպման համար օրենքով սահմանված կարգով տեղական վճարի մուծումը հավաստող անդորրագիրը:

Իրավասու մարմնի առաջադրած պահանջները բավարարելու դեպքում շահագործման թույլտվությունը տրամադրվում է կառուցապատողի կրկնակի դիմումը տալու օրվանից 3-օրյա ժամկետում:

Բազմաբնակարան կամ ստորաբաժանված շենքի շահագործման թույլտվությունը հիմք է կառուցված օբյեկտի շահագործման իրավունքի ամրագրված սահմանափակումը դադարեցնելու համար:

Էլեկտրոնային համակարգի միջոցով բազմաբնակարան (կամ ստորաբաժանված) շենքի ավարտված շինարարության շահագործումը փաստագրելու ընթացակարգն իրականացվում է [ՀՀ կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N1 և N3 հավելվածներով](#) սահմանված կարգով:

ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ԲԱԶՄԱԿԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ԿՐՐԱՌՄԱՆ ԴԵՊՔՈՒՄ

Բազմակի օգտագործման օրինակելի նախագծեր (այսուհետ՝ **օրինակելի նախագիծ**) են համարվում ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի հրամանով ([05.06.2012թ. N111](#), [23.12.2013թ. N394](#) և [29.08.2014թ. N229](#) հրամաններ) հաստատված և կիրարկման մեջ դրված՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով մշակված և փորձագիտական դրական եզրակացություն ստացած հասարակական, արտադրական նշանակության օբյեկտների (այսուհետ՝ **օբյեկտ**) ճարտարապետաշինարարական նախագծերը:

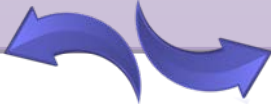
Օրինակելի նախագծերի և այդ նախագծերի գովազդային տեղեկագրերից կազմված հավաք կատալոգների (այսուհետ՝ **Կատալոգներ**) կիրառման գործընթացը (*այդ թվում՝ քաղաքաշինական էլեկտրոնային թույլտվությունների տրամադրման համակարգի միջոցով*) սահմանվում է [ՀՀ կառավարության 07.06.2012թ. N814-Ն որոշմամբ](#) հաստատված կարգով:

Կատալոգներին կից կարող է կազմվել շինարարական գործունեության իրականացման ընթացքի վերաբերյալ գործնական խորհրդատվությունների տեքստային և պատկերային նկարագրությամբ **ձեռնարկ**:

Կատալոգներում ներառված օբյեկտների օրինակելի նախագծերը կառուցապատողի կողմից օգտագործվում են կամավորության սկզբունքով և տրամադրվում անվճար:

Օրինակելի նախագծերով կառուցապատման իրականացնելու համար՝ կառուցապատողը ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության ինտերնետային կայքում (www.minurban.am) տեղադրված կատալոգներից ընտրում է համապատասխան օբյեկտն ու դրա նախագծային փաստաթղթերը և դիմում Իրավասու մարմնին՝

- **հաստատված գուրևորման նախագիծ չունեցող տարածքներում՝** սահմանված կարգով Առաջադրանք ստանալու հայտով.
- **հաստատված գուրևորման նախագիծ ունեցող տարածքներում՝** կառուցապատվող հողամասի վրա ընտրված օբյեկտի տեղանշման հատակագիծը ճշտելու և օբյեկտի ինժեներական ենթակառուցվածքների մատակարարման տեխնիկական պայմանները ստանալու դիմումով ([ՀՀ կառավարության 07.06.2012թ. N814-Ն որոշում, N1 ձև](#))՝ նշելով կատալոգից ընտրված օբյեկտի տիպը և ձևաթղթով սահմանված այլ տեղեկություններ:

Դիմումին կցվում են՝

- կառուցապատվող հողամասի ծածկագիրը, հատակագիծը՝ կից կառուցապատումների նյութերով.
- ընտրված օբյեկտի կառուցման համար նախատեսված հողամասի նկատմամբ սեփականության կամ օգտագործողի՝ անշարժ գույքը փոփոխելու իրավունքը հաստատող փաստաթղթի պատճենը և տեղեկատվություն հողամասում առկա շինությունների, այդ թվում՝ ինքնակամ շինությունների (առկայության դեպքում) մասին.
- կառուցապատվող հողամասի վրա ընտրված օբյեկտը տեղադրելու (տեղանշման հատակագծի) վերաբերյալ առաջարկությունը:

Հաստատված գոյություն ունեցող տարածքներում օրինակելի նախագծերով կառուցապատում իրականացնելու համար Առաջադրանքի տրամադրում չի պահանջվում:

Իրավասու մարմինը, կառուցապատողի դիմումն ստանալու օրվանից 2 օրվա ընթացքում **հարցում է ներկայացնում մատակարարող կազմակերպություններ՝** օբյեկտի տեխնիկական պայմաններն ստանալու համար, կցելով հետևյալ փաստաթղթերը՝

- կառուցապատվող հողամասի ծածկագիրը, հատակագիծը՝ կից հողօգտագործումների (կառուցապատումների) նյութերով.
- ընտրված օբյեկտի կառուցման համար նախատեսված հողամասի նպատակային և գործառնական նշանակության նկատմամբ սեփականության կամ օգտագործողի՝ անշարժ գույքը փոփոխելու իրավունքը հաստատող փաստաթղթի պատճենը և տեղեկատվություն հողամասում առկա շինությունների, այդ թվում՝ ինքնակամ շինությունների (առկայության դեպքում) մասին.

Մատակարարող կազմակերպությունները տեխնիկական պայմաններն Իրավասու մարմնին տրամադրում են վերջինիս հարցումն ստանալու օրվանից 5-օրյա ժամկետում:

Իրավասու մարմինը ճշտում է տեղանշման հատակագիծը (օբյեկտի տեղադիրքն օրենսդրության և նորմատիվատեխնիկական պահանջներին համապատասխանեցնելու անհրաժեշտության դեպքում), կցում մատակարար կազմակերպությունների կողմից ստացված տեխնիկական պայմաններն ու տրամադրում կառուցապատողին ([ՀՀ կառավարության 07.06.2012թ. N814-Ն որոշում, N2 ձև](#)):

Ընդ որում, Իրավասու մարմինը, ելնելով բնակավայրի քաղաքաշինական իրադրությունից, կառուցապատվող տարածքի տեղադիրքից և ճարտարապետական միջավայրի առանձնահատկություններից, կարող է առաջադրել օբյեկտի կոնստրուկտիվ համակարգը չխաթարող ճակատային լուծումների և հարդարման նյութերի փոփոխություններ:

Օբյեկտի շինարարության թույլտվությունն Իրավասու մարմնի կողմից տրվում է 3-օրյա ժամկետում՝ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

Շինարարության թույլտվության տրամադրման համար հիմք են՝

- կառուցապատողի միջոցների հաշվին կազմված օբյեկտի տեղակայման նախագիծը (տեղակայման նախագծերը մշակվում են տեղակայվող օբյեկտի կապտեգորիայի համար օրենսդրությամբ սահմանված պահանջներին համապատասխան),
- տեղակայման նախագիծը թողարկող կապալառուի՝ սահմանված կարգով տրված երաշխավորագիրը (կամ «[Օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում՝ փորձագիտական եզրակացությունը](#)»),
- շինարարության թույլտվության համար օրենքով սահմանված տեղական տուրքի մուծման անդորրագիրը:

Կառուցապատողը պարտավոր է շինարարությունն իրականացնել հաստատված Նախագծին, «[Օրենսդրության և նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի պահանջներին, ինչպես նաև «Լիցենզավորման մասին» «\[Օրենքով \\(օրենքի 43-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 17-րդ կետի 2-րդ և 3-րդ ենթակետեր\\)\]\(#\)» սահմանված դրույթներին համապատասխան:](#)

Կառուցապատողն իր կողմից ընտրված օբյեկտի նախագծով հաստատված հատակագծային լուծումներում կարող է կատարել «[Օրենսդրությամբ սահմանված շինարարության թույլտվություն չպահանջող աշխատանքների, ինչպես նաև միջնորմների տեղադրման փոփոխություններ՝ օբյեկտի կոնստրուկտիվ համակարգը չխաթարելու պարտադիր պայմանով:](#)

Օբյեկտի ծավալահատակագծային լուծումներում նախատեսվող փոփոխությունների հաստատված Նախագծի կոնստրուկտորական մասում որոշակի փոփոխություններ կատարելու դեպքում՝ փոփոխությունների էսքիզային առաջարկը կցվում է Առաջադրանք կամ տեխնիկական պայմաններ ստանալու համար Իրավասու մարմին ներկայացվող դիմումին ([«\[Կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N5 հավելվածի N1-1 ձև\]\(#\)»](#)): Այս դեպքում տեղակայման նախագծի հետ մշակվում են նաև հաստատված օրինակելի նախագծում կատարվող փոփոխությունները:

Օբյեկտի շինարարության շահագործումը փաստագրվում է «[Օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:](#) Ընդ որում, [ավարտված շինարարության շահագործման ակտը հիմք է](#) կառուցված օբյեկտի նկատմամբ գույքային իրավունքների գրանցման համար:

Էլեկտրոնային համակարգի միջոցով բազմակի օգտագործման օբյեկտների ավարտված շինարարության շահագործումը փաստագրելու ընթացակարգն իրականացվում է [«\[Կառավարության 19.03.2015թ. N596-Ն որոշման N1 և N3 հավելվածներով\]\(#\)»](#) և [«\[07.06.2012թ. N814-Ն որոշմամբ\]\(#\)»](#) սահմանված կարգով:

